

Göteborgs stad KOMMUNFULLMÄKTIGE Handling 1994 nr 80

*Förslag till avgifter och anvisningar för verksamhet
med stöd av lagen om stöd och service till vissa funk-
tionshindrade – LSS*

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen tillstyrker stadskansliets förslag i tjänsteutlåtande den 28 februari 1994 och föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

– Stadskansliets förslag till avgifter m m i verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade fastställs.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen lät Roger Andréasson som yttrande anteckna en skrivelse från v av den 16 mars 1994.

Göteborg den 16 mars 1994

Göteborgs kommunstyrelse

Johnny Magnusson

Benny Stålesjö

Skrivelse från v den 16 mars 1994

Habiliteringsersättningen utgår med 35 kronor per heldag. Halvdagsersättningen är 25 kronor. Lunchkostnaden vid servicehuset är 32 kronor oberoende av hur länge man deltar i verksamheterna. Det innebär att den som får halvdagsersättning och vill äta lunch får betala 7 kronor ur egen ficka, medan den som stannar kvar hela dagen får 3 kronor över efter det att lunchen är betald.

Vänsterpartiet anser att habiliteringsersättningen skall vara lika för alla, oberoende av om man deltar heldag eller halvdag i aktiviteterna.

Stadskansliet

TJÄNSTEUTLÅTANDE 1994-02-28

Avgifter och anvisningar för verksamhet med stöd av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade - LSS

Sammanfattning

Lag om stöd och service, LSS, ersätter från 1 januari 1994 omsorgslagen och ger ytterligare personer med svåra funktionshinder rätt till kostnadsfria insatser från kommunen.

I ärendet behandlas vissa kommungemensamma avgifter och riktlinjer för verksamheten. I daglig verksamhet utgår habiliteringsverksamhet enligt tidigare nivå och lunchpriset föreslås följa motsvarande pris inom äldreomsorgen. Liksom i tillämpningen av omsorgslagen föreslås att resor till och från LSS-insatser skall vara kostnadsfria för den enskilde. Tandvårdskostnader är den enskildes egen utgift. I arbetet med familjehem, stödfamiljer och kontaktpersoner följs i fortsättningen Svenska kommunförbundets rekommendationer om ersättningar m m. Avgifter och tillämpningar enligt ärendet gäller från 1 april 1994.

Förändringar i avgifter m m föreslås bli utvärderade av stadskansliet under början av 1995.

Samråd i ärendet har ägt rum med Göteborgs Handikappråd.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige

Stadskansliets förslag till avgifter m m i verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade fastställs.

Bakgrund

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade - LSS (SFS 1993:387) trädde i kraft 1994-01-01. Tillämpningen av LSS kräver ställningstagande i en rad frågor som reglerar förhållandet mellan den enskilde, som får LSS-insatser och kommunen.

Principer i lagstiftningen

Behovet av riktlinjer för verksamheten enligt LSS omfattar i stor utsträckning ekonomiska förhållanden, bl a de avgifter, som kommunen har rätt att ta ut av den enskilde. Här understryks i lagens förarbeten

”den viktiga handikappolitiska principen, att människor inte skall ha merkostnader på grund av funktionshinder. Ett omfattande stödbehov på grund av funktionshinder skall inte medföra en lägre levnadsstandard än den som gäller för människor som inte har motsvarande behov. Utgångspunkten bör därför vara, att stöd och service som ges enligt LSS skall vara avgiftsfri” (prop 1992/93:159 sid 99).

Kommunens rätt att ta ut avgifter

Rätten för kommunen att ta ut avgifter från den enskilde regleras i § 18 - 21 i LSS samt § 5 - 6 i Förordning om stöd och service till vissa funktionshindrade (SFS 1993: 1090).

§ 18 i LSS ger kommunen rätt att ta ut avgift för personlig assistans av den, som enligt beslut av försäkringskassan är berättigad att få assistansersättning enligt lagen om assistansersättning (SFS 1993:389).

§ 19 i LSS ger kommunen rätt att ta ut skäligen avgifter för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter enligt de grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader. Förutsättningen är att den enskilde har folkpension i form av hel förtidspension eller hel ålderspension eller har annan inkomst av motsvarande storlek.

Kommunen skall se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov. Som exempel på personliga behov, som den enskilde själv skall betala, anges mat, kläder, tandvård, fritid och semester.

Vid deltagande i fritids- och kulturella aktiviteter bör den enskilde svara för sina egna kostnader men inte ha kostnader för den eventuella följeslagare som behövs för att genomföra aktiviteten.

I lagens kommentarer påpekas, att § 7 i LSS måste beaktas. Där anges, att den enskilde genom insatser enligt LSS skall *tillförsäkras goda levnadsvillkor*. De medel som den enskilde tillförsäkras för personliga behov, benämns vanligen *förbehållsbelopp*. När den enskilde betalt avgifter för insatser enligt LSS, skall han ha minst detta belopp kvar för andra, personliga utgifter.

Göteborgs kommunfullmäktige beslutade 1993-12-09 att förbehållsbeloppet enligt LSS skall vara 3 800 kr per månad.

§ 20 i LSS anger att föräldrarna är skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader för omvårdnaden om någon, som är under 18 år får omvårdnad i ett annat hem än det egna med stöd av LSS. Kommunen får i sådana fall också uppbära underhållsbidrag som avser barnet.

I förordningen om stöd och service till vissa funktionshindrade, § 5, anges att föräldrarnas ersättning skall beräknas enligt bestämmelserna i socialtjänstförordningen, § 43 - 45. Bestämmelserna där innebär, att föräldrarnas förmåga att betala för barnet beräknas enligt Föräldrabalkens regler om underhåll till barn (FB 7 kap). Det högsta belopp som kan tas ut av var och en av föräldrarna får inte överstiga vad som för varje tid motsvarar bidragsförskott enligt § 4, första stycket lagen om bidragsförskott. I allmänna råd från Socialstyrelsen 1989:6 "Underhållsbidrag till barn" beskrivs hur det bidrag som föräldrarna skall betala räknas fram.

§ 21 i LSS stadgar, att avgifter eller ersättning för kostnader för insatser enligt LSS inte får tas ut i andra fall än de som anges i § 18 - 20.

Statens utredning om taxor och avgifter inom handikappområdet

Regeringen beslöt i november 1993 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av de olika avgiftssystemen inom handikappområdet.

Det gäller främst avgifter för insatser som ges inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården samt insatser som regleras i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. I utredningen skall bl a prövas om det fordras särskilda åtgärder, riktade till funktionshindrade personer generellt eller till vissa grupper funktionshindrade, för att begränsa avgiftsuttaget. Vidare skall prövas behovet av åtgärder för att minska skillnaderna i avgiftssättning mellan kommunerna. Utredningsarbetet skall vara avslutat senast den 31 december 1994.

Frågor kring vissa former av stöd och service

Avgift för bostad – hyressättning

Göteborgs kommunfullmäktige beslutade 1993-12-09 att från och med 1994-04-01 ta ut nya avgifter för särskilda boendeformer för vissa funktionshindrade. Vid hyressättning skall principen om bruksvärdeshyra gälla.

Fullmäktige beslutade också att 95 % av hyresnivån skall vara bidragsgrundande för KBT. Det skattetak för KBT uppgår normalt till 3 500 kr. Vid särskilda boendeformer enligt LSS gäller dock "taklöst" KBT och faktisk hyreskostnad är därmed i sin helhet KBT-grundande.

Vid hyressättning av bostäder enligt LSS kan stadsdelsförvaltningen få hjälp från lokalförsörjningsförvaltningen i Göteborg.

Reducering av avgifter

När den ene av två makar eller samboende har bostad enligt LSS får särskild hänsyn tas till den gemensamma ekonomiska situationen, när avgift för bostaden fastställs. En särskild prövning av hyresavgiften får göras, beroende av makarnas behov av att eventuellt behålla den tidigare gemensamma bostaden. Observera att såväl "särpension" som "sär-KBT" går att erhålla, dvs makar räknas inte som sammanboende utan får pension och KBT som ensamstående.

Hushållskostnader i anslutning till LSS – bostad

Mat- och andra hushållskostnader är den enskildes personliga utgifter. Någon kommunalt gemensam avgift för mat för personer som bor i bostad med särskild service för vuxna, fastställs därför inte. Levnadsförhållandena i gruppboendestäder och servicebostäder skall kunna variera, från stor gemenskap mellan hyresgästerna beträffande matlagning och måltider till möjligheten att i stor utsträckning laga eller få hjälp att laga och inta måltider i den privata bostaden. För gemensam matlagning sker lämpligen gemensamma matinköp, till vilka hyresgästerna bidrar med sina andelar. Standarden och därmed kostnaden för den gemensamma måltidsservice får avgöras av hyresgästerna eller deras företrädare i samråd med den ansvariga personalen. Om det är svårt att finna en gemensam norm, kan Socialstyrelsens belopp som underlag för socialbidrag, tjäna som vägledning. En person som är borta från sin bostad och gemensamma måltider skall inte ha kostnader för måltider han inte deltar i. Han har i stället kostnader för måltider där han befinner sig.

Barn och ungdomar

För barn och ungdomar upp till 18 år, som erhåller en insats enligt LSS, vilken

innebär att barnet får omvårdnad m m i ett annat hem än det egna, skall föräldrarna stå för sitt barns kläder, mat, fritidsverksamhet o d. Sådana LSS-insatser exemplifieras i lagkommentaren med familjehem och korttidshem och gäller även bostad med särskild service för barn och ungdom. Föräldrarnas kostnader beräknas som vid underhållsbidrag, vilket anges i socialtjänstförordningen § 43 - 45.

Ungdomar i åldern 16 -18 år kan vara försörjda av sina föräldrar. Funktionshindrade ungdomar kan emellertid också ha egen inkomst, eventuellt av eget arbete, men vanligare av sjukbidrag eller förtidspension. För den som på detta vis är självförsörjande minskar i motsvarande mån föräldrars underhållsansvar och avgifter får i stället tas ut av den unge. Om den unge anses bo kvar i sitt föräldrahem och har en kompletterande bostad i familjehem eller bostad med särskild service, kan bostadsavgiften behöva jämkas.

Korttidsinsatser

Den som får korttidsinsatser enligt LSS § 9, p 6, betalar mat och andra personliga kostnader eller föräldrarna står för kostnaderna enligt tidigare avsnitt. Däremot skall inte någon avgift tas ut för bostaden i samband med korttidsvistelse. Den enskilde eller föräldrarna skall inte belastas med extra boendekostnader på grund av funktionshindret. Den personliga hjälpen, omvårdnaden, i samband med korttidsvistelsen är också kostnadsfri för den enskilde.

Om den enskilde har rätt till assistansersättning och har personlig assistans som tillhandahålles av kommunen vid korttidsvistelse, vilket är möjligt enligt RFV:s Allmänna råd, får kommunen dock ta ut avgift för assistansen enligt § 18, LSS:

Kostnaden för mat vid korttidsvistelse beräknas för varje verksamhet. Den enskilde betalar för verksamhetens självkostnader för råvaror, medan personal-kostnader för beredning av maten får anses ingå i den personliga omvårdnaden. Vid beräkning av matkostnaderna kan Socialstyrelsens norm för socialbidrag i olika åldrar tillämpas.

Daglig verksamhet

Daglig verksamhet är en rättighet enligt LSS för personer som beskrivs i § 1, p 1 och 2 i LSS. Den är primärt avsedd för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och som inte utbildar sig. Daglig verksamhet var en rättighet enligt omsorgslagen och målgrupp och innehåll i verksamheten är desamma enligt LSS.

Habiliteringsersättning

Deltagande i daglig verksamhet innebär inte en anställning och ger inte den enskilde någon lön. Det förutsätts, att den enskilde har sin försörjning på annat sätt, vanligen genom förtidspension.

Vid tillämpning av omsorgslagen har utgått en särskild ersättning, s k habiliteringsersättning, som stimulans till den enskilde att delta i daglig verksamhet. I LSS' förarbeten förordar departementschefen att huvudmännen betalar ut någon form av ersättning till den enskilde för medverkan i daglig verksamhet i likhet med vad som gjorts tidigare.

Habiliteringsersättning är en icke skattepliktig ersättning. Nivån föreslogs av Svenska Landstingsförbundet 1989 till:

för halvdag, minst 3 timmar, 0,07 % av basbeloppet

för heldag, minst 6 timmar, 0,1 % av basbeloppet.

Beslut om att tillämpa dessa nivåer i Göteborg fattades av kommunfullmäktige 1991.

Habiliteringsersättning bör även i fortsättningen utgå till personer som deltar i daglig verksamhet enligt LSS. Ersättningen följer basbeloppet enligt följande:

heldag 0,1 % av basbeloppet

halvdag 0,07 % av basbeloppet.

För 1994 innebär det (basbel. 35 200 kr) – heldag 35 kr, halvdag 25 kr.

Måltider

En av principerna i LSS är att den enskilde skall betala för sådan konsumtion m m som också andra, icke funktionshindrade personer har kostnader för. Dit hör mat. Den enskilde svarar själv för matkostnaderna i sin bostad, som beskrivits i tidigare avsnitt. Det är vanligt, att måltider erbjuds den enskilde i anslutning till daglig verksamhet, t ex vid dagcenter. I LSS' förarbeten anges, att avgift bör kunna tas ut för måltid som serveras i anslutning till en insats. Avgiften bör vara skälig och inte överstiga kommunens självkostnad.

I daglig verksamhet som bedrivits enligt omsorgslagen har kostnaden för lunch anpassats till lunchpriset för pensionärer i kommunens servicehus m m och för 1993 utgjort 31 kr/måltid.

Lunchkostnaden i anslutning till daglig verksamhet enligt LSS, skall överensstämma med motsvarande kostnad för pensionärer i kommunen. Det innebär för 1994 32 kr/måltid.

För annan förtäring, som förmiddagskaffe m m rekommenderas, att såväl de som får insatser enligt LSS, som anställda i verksamheten, bidrar med egna medel till en gemensam "kaffekassa" på sådant sätt som passar arbetsplatsen och verksamheten

Resor till och från LSS-insatser

Resor som är nödvändiga för att få en särskild insats på grund av funktionshinder har betraktats på ett särskilt sätt i tillämpningen av den nu upphävda omsorgslagen. Resor till och från särskilda omsorger var kostnadsfria för den enskilde. Socialstyrelsen skriver, att "den särskilda omsorgen startar när man påbörjar resan dit." (Socialstyrelsens meddelandeblad nr 19/1988.)

I LSS' förarbeten betonas, som tidigare refererats, att människor inte skall ha merkostnader på grund av funktionshinder. Detta anser stadskansliet får ses som en vägledning i övervägandet om den enskilde skall ha egna kostnader i anslutning till LSS-verksamhet, utöver de avgifter som kommunen uttryckligen har rätt att ta ut.

Resor till och från LSS-verksamhet skall vara fria för den enskilde, på samma sätt som vid omsorgslagens tillämpning. Det gäller resor i samband med

- rådgivning och annat personligt stöd
- korttidsvistelse utanför det egna hemmet

- korttidstillsyn för skolungdom över 12 år
- boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdom
- bostad med särskild service för vuxna (in- och utflyttning)
- daglig verksamhet

Det är inte möjligt att förutse varje tänkbar resesituation, som bör vara fri för den enskilde. Därför bör den principen vara vägledande, att resor som görs som en förutsättning för att kunna utnyttja LSS-insatser skall vara fria. Andra resor, skall den enskilde betala antingen som vanligt, t ex i den konventionella kollektivtrafiken eller genom att utnyttja kommunens färdtjänst.

Det dominerande resandet vid tillämpningen av omsorgslagen har varit resor till och från daglig verksamhet. Rätten till daglig verksamhet utökas inte genom LSS. Därför är inte någon omfattande ökning av de fria resorna att vänta.

Tandvård

Sjukdomar och funktionshinder kan medföra ett sämre försvar mot karies och andra tandsjukdomar. Utvecklingsstörning, psykiska och motoriska störningar samt vissa läkemedel kan ge personer sämre förutsättningar att bibehålla tandhälsan. Detta leder till större tandvårdskostnader än för människor utan sådana funktionshinder eller sjukdomar.

En särskild hänsyn till det ofta större tandvårdsbehovet togs vid tillämpningen av omsorgslagen. Utvecklingsstörda personer som hade särskild omsorg hade också rätt till fri tandvård. I Socialstyrelsens meddelandeblad nr 19/1988 påpekas, att diskussioner pågick om eventuell förändring i tandvårdstaxan för dem som har speciella och större behov av profylax och behandling. Till denna grupp hör många psykiskt utvecklingsstörda. Något förändringsförslag om tandvårdstaxorna förelåg då inte och därför har hittills gällt regeln om fri tandvård för utvecklingsstörda som erhållit särskilda omsorger enligt omsorgslagen.

Nu föreligger ett regeringsförslag om förändrat ersättningssystem för vuxentandvård, prop 1993/94:93. Förslaget innebär bl a att för patienter som på grund av sjukdom eller funktionshinder har ett omfattande tandvårdsbehov skall förhöjd årlig ersättning inom premietandvården för merkostnader kunna utges enligt vissa kriterier. Om tandvården tillämpar åtgärdstaxa, bör självrisken i stället reduceras. Propositionen behandlas av riksdagen under våren -94 och förändringarna avses träda i kraft från 1994-07-01.

I specialmotiveringen till § 19, LSS anges, att för kostnader för vissa personliga behov skall den enskilde svara själv. Genom det s k förbehållsbeloppet sätts en gräns för avgiftsuttag så, att den enskilde skall ha disponibla medel för sådana utgifter. Det gäller t ex mat, kläder, tandvård, fritid och semester.

Med anledning av det tydliga uttalandet i anslutning till LSS, finns inte något stöd för fri tandvård för personer som får stöd och service enligt denna lag. Genom förbehållsbeloppet bör den enskilde ha tillräckliga medel också för tandvården. Det nya regelverket inom tandvårdsområdet synes också ge människor med funktionshinder ett skydd mot alltför stora tandvårdskostnader, orsakade av funktionshindret.

Särskilda tandvårdsförmåner utgår inte som följd av att en person får stöd och service enligt LSS.

Hemvårdsbidrag – anhöriganställning

Personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sitt dagliga liv kan få bidrag för att vårdas av anhöriga i hemmet, s k hemvårdsbidrag. Det gäller såväl barn som vuxna. När den enskildes vårdbehov är minst 17 timmar per vecka kan den enskilde i stället för bidraget begära, att den närstående anställs av kommunen som närståendevårdare.

Vid beräkning av vårdbehovet tas hänsyn till om den enskilde får dagsjukvård, avlastning, hemtjänst eller liknande form av omvårdnad genom kommunens försorg. Hemvårdsbidraget omprövas om den enskilde blir inlagd på sjukhus, får väsentligt mer eller mindre omvårdnad från kommunen än när bidraget beviljades eller om någon annan viktig faktor ändras i förhållandena.

Insatser enligt LSS kan innebära att den enskilde får omvårdnad på annat sätt från kommunen.

Därför skall ev hemvårdsbidrag omprövas i samband med att beslut fattas om insats enligt LSS. Vid beslut efter ny ansökan om hemvårdsbidrag skall beaktas att personen får sitt omvårdnadsbehov helt eller delvis tillgodosett genom LSS-insatsen.

Om en person får assistansersättning genom beslut av allmän försäkringskassa enligt lagen (1993:389) om assistansersättning, kan detta också påverka rätten till hemvårdsbidrag.

Därför skall ev hemvårdsbidrag omprövas när kommunen från försäkringskassa får meddelande om att en person erhåller assistansersättning. Vid beslut efter ny ansökan skall beaktas att personen får sitt omvårdnadsbehov helt eller delvis tillgodosett genom försäkringskassans beslut.

Det är viktigt att personer som avser att söka insatser enligt LSS får information om att eventuellt hemvårdsbidrag kommer att omprövas i samband med LSS-insatser. Vid omprövning av hemvårdsbidrag under 1994, skall en eventuell minskning av bidraget ske på ett sådant sätt, att den enskilde får möjlighet att anpassa sig till de ändrade ekonomiska förhållandena.

Avgift för bostad m m vid Stretered

Särskild beräkning har gjorts av avgifter för personer som under 1994 bor på Stretereds vårdhem. Här tillämpas bruksvårdshyra samt förhöjt KBT.

Beräkning:

Brukshyra	1 535
KBT	1 315,75
Summa hyra	219,25
<i>Hyra att utdebitera</i>	<i>220 kr</i>

Kostnader för mat:

Matkostnader/mån	1 015,00
Lunch/mån	640,00
Förbrukningsvaror	100,00
<i>Att betala för den enskilde</i>	<i>1 755 kr</i>

Ersättning till familjehem, stödfamiljer och kontaktpersoner

Ersättning till familjehem, stödfamiljer och kontaktpersoner skall följa de riktlinjer som tillämpas i kommunen för motsvarande insatser med stöd av socialtjänstlagen se Svenska Kommunförbundets cirkulär 1992:33 och 1992:181. Det innebär en övergång från Landstingsförbundets till Kommunförbundets rekommendationer.

Kommunens ekonomiska ansvar

I tillämpningen av omsorgslagen har Göteborg följt Kommunförbundets rekommendation att tillämpa Landstingsförbundets anvisningar beträffande kostnadsansvaret för insatser kring enskilda personer. Särskilda undantag från dessa rekommendationer har gällt i samarbetet med övriga kommuner i Göteborgs och Bohus län, för att undvika kostnadsövertäring från den tidigare gemensamma omsorgsverksamheten. Ett särskilt avtal gäller här fortfarande i avvaktan på en slutreglering.

Kommunens ansvar enligt LSS gäller gentemot dem som är bosatta i kommunen. I Socialdepartementet förbereds en proposition om ett tillägg i § 16 LSS med innebörden att kostnadsansvaret för en person i t ex en gruppbostad, skulle kunna kvarstanna på placerande kommun och inte gälla vistelsekommunen.

I avvaktan på slutreglering mellan Göteborg och länets kommuner samt utvecklingen av ansvarsfrågan i LSS, tillämpar Göteborg för LSS-insatser för personkretsgrupperna 1 och 2 Landstingsförbundets anvisningar om kostnadsansvar inklusive det särskilda avtalet med kommunerna i länet.

Tillämpning

De avgifter och anvisningar som anges i ärendet tillämpas från och med 1994-04-01.

Uppföljning

Övergången till ny lagstiftning med nya tillämpningsbestämmelser förändrar situationen för enskilda personer och deras familjer. Det är svårt att förutse de samlade effekterna av samtliga nya förutsättningar. Därför avser stadskansliet att under första kvartalet 1995 följa upp och tillsammans med handikapporganisationerna utvärdera situationen för dem som är beroende av särskilda insatser enligt LSS för sitt dagliga liv. Konsekvenserna för Göteborgs stad följs löpande genom uppföljning av förändringar i ansvar och ekonomi med anledning av LSS.

Samråd med kommunala handikapprådet

Förslaget till avgifter och anvisningar har tillställts Kommunala Handikapprådet för samråd. Rådet behandlade förslaget vid sitt sammanträde 1994-02-07 och hade inget att erinra mot förslaget. I beredningen av ärendet har stadskansliet dessutom haft löpande samråd med handikappansvariga i stadsdelsförvaltningarna.

Göteborgs stadskansli

Verksamhetsområde 1

Lars-Åke Eliasson

Hans Wrenne

